4.5.2022

Lakivaliokunta
Eduskunta

Asia: U 32/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumisesta

Liikenne- ja viestintäministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto

Lakivaliokunta on pyytänyt liikenne- ja viestintäministeriön lausuntoa koskien asiaa U 32/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumisesta. Ministeriöllä on myös ollut mahdollisuus kommentoida kyseistä U-kirjettä sen valmistelun aikana.

Lausuntonaan liikenne- ja viestintäministeriö toteaa seuraavaa:

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa U 32/2022 vp esitettyjä näkemyksiä Suomen kannaksi ja pitää komission direktiiviehdotusta naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumista koskevaa sääntelyä tärkeänä.

Ministeriö pitää hyvänä, että direktiiviehdotuksella pyritään saavuttamaan Istanbulin sopimuksen EU:n toimivaltaan kuuluvat tavoitteet täydentämällä voimassa olevaa EU:n säännöstöä ja jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä yleissopimuksen kattamilla aloilla. Yhteiset vähimmäissäännökset voivat parantaa rajat ylittävää oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa sekä edistää rikosten uhriksi joutuvien henkilöiden asemaa ja oikeusturvaa unionissa. Direktiiviehdotuksessa huomioidaan myös verkkoväkivallan muodot, joita Istanbulin sopimuksessa ei käsitellä erikseen.

Ministeriö katsoo, että säädettäessä rangaistavaksi ehdotuksen 7 artiklan mukainen toisen henkilön seksuaalista toimintaa esittävien manipuloitujen todenmukaisten kuvien tai muun aineiston jakaminen ilman kyseisen henkilön suostumusta tulisi samalla kiinnittää huomiota, ettei kriminalisoiminen johtaisi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklassa säädetyn ne bis in idem (”ei kahdesti samassa asiassa”) –kiellon rikkomiseen, kun kyse on pornografisista syväväärennöksistä. 7 artiklassa tarkoitettu manipuloitu materiaali kattaisi ehdotuksen johdanto-osan 19 perustelukappaleen mukaan niin sanotut pornografiset deepfake- eli syväväärennössisällöt, jotka valmistetaan tavallisesti tekoälyjärjestelmiä hyödyntäen käyttämällä toisen henkilön henkilötietoja käsittäviä valokuvia niin, että henkilöt kasvot asetetaan pornografisella videolla esiintyvän toisen henkilön kasvojen tilalle. Syväväärennösten valmistamiseen liittyy siten pääsääntöisesti henkilötietojen käsittelyä, minkä perusteella ilman toisen

henkilön suostumusta tai muuta laillisuusperustetta sekä valokuvien ollessa sosiaalisen median kaltaisesta julkisesta tilasta kerättyjä (Ryneš 11.12.2014, asia C-212/13) voidaan tekijään mahdollisesti kohdistaa yleisen tietosuoja-asetuksen 8 luvun mukaisia tietosuojaviranomaisen määräämiä hallinnollisia seuraamuksia. Näin ollen pornografisten syvävääreennösten väärinkäyttötilanteisiin voi liittyä yhtäaikaisesti sekä hallinto- että rikosoikeudellisia sanktioita, joiden määrääminen toistensa ohessa on katsottu oikeuskäytännössä ne bis in idem –periaatetta rikkoviksi esimerkiksi hallinnollisten veronkorotusten ja verorikoksen yhtäaikaisuuden tilanteissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan koskien toimenpiteitä tietyn verkkomateriaalin poistamiseksi ehdotuksen 25 artiklan mukaisesti. Ministeriö katsoo, että 25 artiklan sääntelyn toteuttamista kansallisen lain tasolla olisi arvioitava erityisesti uhrin suojelun varmistamiseksi.

Mika Pirttisalo
Suunnittelija
Tietoliiketoimintayksikkö
Tieto-osasto